

V Bruseli 7. marca 2025
(OR. en)

6878/25

JAI 290
FREMP 55

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Predmet:	Závery Rady o uplatňovaní Charty základných práv EÚ: financovanie podpory, ochrany a presadzovania základných práv – závery Rady (7. marca 2025)

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o uplatňovaní Charty základných práv EÚ: financovanie podpory, ochrany a presadzovania základných práv, ktoré Rada schválila na svojom 4082 zasadnutí 7. marca 2025.

Závery Rady o uplatňovaní Charty základných práv EÚ:

financovanie podpory, ochrany a presadzovania základných práv

Preambula

Rada Európskej únie,

- a. **pripomínajúc** článok 2 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“), podľa ktorého je Únia založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám, pričom tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi;
- b. **pripomínajúc** nedeľiteľné a univerzálne hodnoty ľudskej dôstojnosti, slobody, rovnosti a solidarity zakotvené v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), ktorá bola slávnostne vyhlásená pred 25 rokmi v decembri 2000, a povinnosť členských štátov zaručiť práva a slobody, ktoré sú v nej zakotvené, pri vykonávaní práva Únie v súlade s článkom 51 charty;
- c. **pripomínajúc** článok 6 ods. 1 ZEÚ, podľa ktorého Únia uznáva práva, slobody a zásady stanovené v charte, ktorá má rovnakú právnu silu ako zmluvy;
- d. **pripomínajúc** článok 8 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), podľa ktorého sa Únia zameriava na odstránenie nerovností a podporu rovnosti medzi mužmi a ženami vo všetkých svojich činnostiach, a článok 10 ZFEÚ, podľa ktorého sa Únia zameriava na boj proti diskriminácii pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností;
- e. **zdôrazňujúc**, že najmä vzhľadom na zmeny v spoločnosti, sociálny pokrok a vedecký a technologický vývoj je potrebné posilniť presadzovanie a ochranu hodnôt a práv zakotvených v článku 2 ZEÚ a v charte a zabezpečiť riadne uplatňovanie charty;

- f. **podčiarkujúc**, že keďže činnosti, ktoré prispievajú k podpore a ochrane základných práv, majú zvyčajne nekomerčnú povahu, vyžadujú si mechanizmy financovania a že vytvorenie, rozvoj, udržiavanie a monitorovanie takýchto mechanizmov zostáva dôležitým záväzkom Únie;
- g. **zdôrazňujúc**, že zabezpečenie primeraného a transparentného financovania organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv, ktorí zostávajú základným prvkom systému brzd a protiváh a tiež prispievajú k presadzovaniu a ochrane hodnôt Únie vrátane právneho štátu, má zásadný význam pre budovanie a zachovanie spoločnosti, v ktorej prevládajú hodnoty Únie;
- h. **pripomínajúc** záväzok Únie podporovať demokraciu, právny štát a základné práva na celom svete prostredníctvom rôznych nástrojov financovania vonkajšej činnosti vrátane Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa (NDICI – Globálna Európa), ako aj významnú úlohu financovania, ktoré poskytuje Európska únia v oblasti ľudských práv;
- i. **opätovne zdôrazňujúc** význam finalizácie pristúpenia Únie k Európskemu dohovoru o ľudských právach v súlade s článkom 6 ods. 2 Zmluvy o EÚ s cieľom zlepšiť súdržnosť a jednotnosť pri ochrane základných práv a ďalej posilniť ochranu základných práv v Európe;
- j. **vyjadrujúc poľutovanie** nad pokračujúcim a rozšíreným hrubým porušovaním ľudských práv na celom svete, ako je napríklad ruská invázia a následná útočná vojna proti Ukrajine, ktorej tretie výročie je vážnou pripomienkou, že základné práva a slobody by sa nemali považovať za samozrejmé a že ich ochrana je spoločnou zodpovednosťou členských štátov, inštitúcií Únie a iných dotknutých medzinárodných aktérov;
- k. **vítajúc** výročnú správu Komisie o uplatňovaní Charty základných práv EÚ – 2024: Financovanie podpory, ochrany a presadzovania základných práv (ďalej len „správa o charte za rok 2024“), ktorá poskytuje prehľad o vývoji v oblasti financovania podpory základných práv;

1. **vítajúc** významné príspevky Agentúry Európskej únie pre základné práva (ďalej len „agentúra FRA“), ktoré okrem iného zahŕňajú poskytovanie cenných odborných znalostí a štúdií o charte, ako napríklad nedávnu správu s názvom „Finančné prostriedky EÚ: zabezpečenie dodržiavania základných práv“. Medzi príklady ďalších dôležitých aktivít agentúry FRA v tejto oblasti patrí podpora informovanosti o charte prostredníctvom viacjazyčných nástrojov odbornej prípravy, ako sú Charterpedia a osobitné moduly odbornej prípravy, a spoluorganizovanie každoročného podujatia CharterXchange spolu s Komisiou.

financovanie podpory, ochrany a presadzovania základných práv

Rada Európskej únie obnovuje svoj záväzok pokračovať v uplatňovaní charty a bez toho, aby boli dotknuté budúce rokovania o nadchádzajúcom viacročnom finančnom rámci (ďalej len „VFR“), schvaľuje tieto závery.

Rada Európskej únie:

1. **zdôrazňuje** mimoriadny význam a vzájomne sa posilňujúcu úlohu rôznych zdrojov financovania, ktoré prispievajú k podpore, ochrane a presadzovaniu základných práv; patria sem finančné prostriedky poskytované a vyplácané Úniou, členskými štátmi, súkromnými darcami a medzinárodnými organizáciami;
2. **uznáva** ústrednú úlohu organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv pri uplatňovaní politik Únie v oblasti základných práv v členských štátoch, ako aj význam existujúceho financovania ich činností zo strany Únie; Rada rovnako uznáva dôležitú úlohu súčasných programov Únie, ktorými sa financujú príslušné činnosti vnútroštátnych, regionálnych a miestnych orgánov v tejto oblasti, ako aj programov, ktoré posilňujú a zlepšujú justičné systémy a prispievajú k odbornej príprave odborníkov z praxe v oblasti justície;
3. **poukazuje** na zvýšený dôraz Komisie na podporu hodnôt a základných práv Únie, čo v súvislosti s financovaním a v kontexte VFR na roky 2021 – 2027 zahŕňa výrazné zvýšenie rozpočtu programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty;

4. **uznáva**, že na základe nariadenia o rozpočtových pravidlách sú členské štáty a Komisia pri implementácii finančných prostriedkov Únie a plnení rozpočtu EÚ zodpovedné za zabezpečenie súladu s chartou v súlade s jej článkom 51 a za dodržiavanie hodnôt Únie zakotvených v článku 2 ZEÚ, ktoré sú relevantné pri plnení rozpočtu;
5. **uznáva**, že je dôležité zabezpečiť, aby sa hodnoty Únie a charta účinne uplatňovali a dodržiavali v praxi a aby sa chránili finančné záujmy Únie. V tejto súvislosti Rada opätovne zdôrazňuje, že existuje jasná súvislosť medzi dodržiavaním zásad právneho štátu a charty na jednej strane a financovaním zo strany Únie na strane druhej;
6. **zdôrazňuje** kľúčovú úlohu nariadenia o spoločných ustanoveniach, ktorého článok 9 vyžaduje, aby členské štáty a Komisia pri implementácii fondov, na ktoré sa vzťahuje nariadenie o spoločných ustanoveniach, zabezpečili dodržiavanie základných práv a súlad s chartou najmä s cieľom zabrániť akejkoľvek diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo vierovyznania, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, aby podporovali prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím a aby pri príprave, implementácii, monitorovaní programov, ako aj pri podávaní správ o programoch a pri ich hodnotení uplatňovali hľadisko rodovej rovnosti. Okrem toho sa v súlade s horizontálnou základnou podmienkou účinného uplatňovania a vykonávania charty (horizontálnou základnou podmienkou týkajúcou sa charty) stanovenou v prílohe III k nariadeniu o spoločných ustanoveniach od členských štátov vyžaduje, aby vytvorili účinné mechanizmy na zabezpečenie súladu s chartou vo všetkých fázach programovania a implementácie, aby mohli byť výdavky hrazené z týchto finančných prostriedkov refundované;
7. **uznáva** význam a úspechy osobitných programov financovania zo strany Únie, najmä programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty, ktorý je najväčším fondom Únie určeným na podporu základných hodnôt a základných práv Únie v rámci EÚ a na posilnenie Únie rovnosti, spravodlivosti, práv a hodnôt. Program je hlavným zdrojom priameho financovania širokého spektra aktérov, najmä organizácií občianskej spoločnosti, vrátane organizácií pôsobiacich na vnútroštátnej, regionálnej, miestnej a občianskej úrovni;

8. **oceňuje** širokú škálu tematických oblastí, v ktorých financovanie zo strany Únie prispelo k ochrane a presadzovaniu základných práv zakotvených v charte. Rozmanitosť oblastí, na ktoré sa vzťahuje, odráža neustálu potrebu začleňovať základné práva do rôznych oblastí politiky a priamo sa premieta do riešenia konkrétnych potrieb. Špecializovaná podpora zahŕňa napríklad pokračujúce zvyšovanie informovanosti o základných právach a budovanie kapacít (program Občania, rovnosť, práva a hodnoty), poskytovanie odbornej prípravy odborníkom z praxe v oblasti justície a zabezpečenie účinného prístupu k spravodlivosti, a to aj digitálnymi prostriedkami (program Spravodlivosť), vytváranie chránených a bezpečných online prostredí a zameranie sa na dezinformácie (program Digitálna Európa) a prispievanie k slobode médií, umeleckej slobode a pluralizmu (program Kreatívna Európa). Základné práva sa chránia a podporujú aj prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a Nástroja technickej podpory;
9. **uznáva**, že napriek značným finančným prostriedkom, ktoré poskytla EÚ, členské štáty a iní darcovia, potreba financovania presahuje dostupné finančné prostriedky;
10. **zdôrazňuje**, že je dôležité, aby orgány zodpovedné za programovanie a implementovanie finančných prostriedkov mali potrebné odborné znalosti na zabezpečenie súladu s chartou. Takisto je kľúčové, aby príjemcovia finančných prostriedkov komplexne chápali postupy a požiadavky, ktoré sa majú splniť;
11. **uznáva** význam financovania zo strany členských štátov pre praktické vykonávanie a uplatňovanie záväzkov v oblasti základných práv, prostredníctvom ktorých možno zabezpečiť ochranu základných práv vo všetkých oblastiach politiky, a to aj na regionálnej a miestnej úrovni, spolu s doplnkovým financovaním zo strany EÚ. V mnohých prípadoch je štátny rozpočet hlavným zdrojom financovania národných inštitúcií pre ľudské práva, subjektov pre rovnaké zaobchádzanie a ombudsmanov, ktorých kľúčová úloha pri presadzovaní a ochrane základných práv je neoceniteľná. Okrem financovania EÚ je navyše často hlavným zdrojom financovania organizácií občianskej spoločnosti vnútroštátne financovanie;

12. **podporuje** Dvor audítorov, Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF) a Európsku prokuratúru (EPPO) v úlohách, ktoré zohrávajú v rámci svojich príslušných mandátov pri vykonávaní auditov a vyšetrovaní nezrovnalostí alebo trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie, čo môže zahŕňať prípady zneužitia finančných prostriedkov určených na podporu, ochranu a presadzovanie základných práv.

Rada Európskej únie vyzýva členské štáty, aby:

13. **určili** národné kontaktné miesta pre chartu, ktoré sú podľa stratégie Komisie na posilnenie uplatňovania Charty základných práv v EÚ poverené optimalizáciou toku informácií a najlepších postupov týkajúcich sa charty a koordináciou úsilia o budovanie kapacít v členských štátoch, a **uľahčovali** ich prácu. Rada poznamenáva, že ich určenie a činnosti sú kľúčom k jednotnému uplatňovaniu charty. Berie tiež na vedomie národné kontaktné miesta programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty určené na šírenie informácií a zlepšenie viditeľnosti a prístupnosti programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty a vyzýva členské štáty, aby uľahčili spoluprácu medzi týmito dvoma úlohami;
14. **v rámci vnútroštátnych rozpočtových postupov zabezpečili** dostupnosť vnútroštátneho základného a projektového financovania a rovnaký prístup k nemu pre organizácie občianskej spoločnosti, obhajcov ľudských práv a iných aktérov, ktorí chránia a podporujú uplatňovanie základných práv v členských štátoch. Na zvýšenie účinnosti takéhoto financovania je mimoriadne dôležité, aby vnútroštátne orgány boli transparentné, pokiaľ ide o dostupné financovanie, výzvy na financovanie boli zverejnené a ľahko dostupné a prideľovanie finančných prostriedkov sa vykonávalo nezávislým a transparentným spôsobom;

15. **zabezpečili** dostatočné a stabilné financovanie tých činností ústredných, regionálnych a miestnych orgánov, ktoré uľahčujú vykonávanie a uplatňovanie charty a posilňujú podporu, ochranu a presadzovanie základných práv na všetkých úrovniach verejnej správy;
16. **v súlade s vnútroštátnym rozpočtovým rámcom poskytovali** národným inštitúciám pre ľudské práva, subjektom pre rovnaké zaobchádzanie a ombudsmanom primerané financovanie, ktoré by zohľadňovalo ich mandáty podľa práva EÚ, ako aj rozsah a škálu súčasných výziev v oblasti ochrany základných práv. Národné inštitúcie pre ľudské práva, subjekty pre rovnaké zaobchádzanie a ombudsmani poskytovaním odborných znalostí na vysokej úrovni v oblasti základných práv, monitorovaním uplatňovania charty, zabezpečovaním podpory obetiam porušovania základných práv a osobám v zraniteľných situáciách, spoluprácou s vnútroštátnymi inštitúciami a zvyšovaním informovanosti o základných právach v spoločnosti neustále prispievajú k zachovaniu a obrane spoločných hodnôt zakotvených v článku 2 ZEÚ a v charte;
17. **zabezpečili** spravodlivé a transparentné financovanie v oblasti podpory, ochrany a presadzovania základných práv a zdržali sa svojvoľných škrtov vo financovaní, ktoré by mohli byť v rozpore s povinnosťou členských štátov dodržiavať spoločné hodnoty zakotvené v článku 2 ZEÚ a charte.

Rada Európskej únie:

18. **víta** pokračujúcu prácu, ktorú vykonáva Komisia v spolupráci s agentúrou FRA s cieľom ďalej posilňovať uplatňovanie charty. Konkrétne stratégia Komisie na posilnenie uplatňovania Charty základných práv v EÚ obsahuje opatrenia na podporu uplatňovania základných práv do roku 2030. Stratégia potvrdzuje ústrednú úlohu financovania pri podpore vykonávania politík EÚ v členských štátoch a vyzýva členské štáty a Komisiu, aby zabezpečili súlad projektov, ktoré sú financované zo strany EÚ, s chartou. Berie tiež na vedomie ťažkosti, ktorým čelí občianska spoločnosť pri prístupe k financovaniu, čo je výzva, ktorá sa odráža aj vo výročnej správe o uplatňovaní charty za rok 2022 s názvom „Prosperujúci občiansky priestor na presadzovanie základných práv v EÚ v roku 2022“;

19. **víta** prácu Komisie zameranú na ďalšiu podporu organizácií občianskej spoločnosti, a to aj prostredníctvom ohláseného vytvorenia platformy občianskej spoločnosti.

Rada Európskej únie vyzýva Komisiu, aby:

20. **pokračovala v skúmaní a rozvíjaní** synergií medzi financovaním z prostriedkov Únie a členských štátov, ktoré sa vzťahuje na podporu, ochranu a presadzovanie základných práv. V praxi to možno dosiahnuť okrem iného neustálymi úvahami o najlepšom využívaní existujúcich finančných prostriedkov, uznaním osobitných potrieb príjemcov, zabezpečením spolupráce so subjektmi na regionálnej a miestnej úrovni a dostupnosti finančných prostriedkov na regionálnej a miestnej úrovni, ako aj zabezpečením účinných systémov zverejňovania a podávania správ a prijatím opatrení na prevenciu a zmiernenie zneužívania finančných prostriedkov na úrovni EÚ. Takéto synergie odrážajú a sfunkčňujú doplnkovú a zároveň jedinečnú povahu financovania z prostriedkov Únie a členských štátov a zodpovedajú rastúcej komplementárnosti cieľov členských štátov a cieľov Únie v oblasti základných práv;
21. **pokračovala v podpore** svojich programov priameho financovania v oblasti základných práv a ich dostupnosti pre príslušné organizácie, aby oprávnení žiadatelia mohli včas získať informácie o možnostiach financovania;
22. **pokračovala v podpore** prístupnosti programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty v rámci VFR na roky 2021 – 2027 pre širokú škálu potenciálnych žiadateľov, a to aj uľahčením postupov podávania žiadostí vo všetkých úradných jazykoch Únie. Popri zachovaní transparentnosti financovania by Komisia mala zároveň zabezpečiť, aby administratívne zaťaženie spojené s postupmi podávania žiadostí a riadenia financovania nebolo pre žiadateľov nadmerné. Komisia sa vyzýva, aby pri vypracúvaní postupov, ktoré majú žiadatelia dodržiavať, pokračovala v úzkej spolupráci s národnými kontaktnými miestami programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty s cieľom využiť ich odborné znalosti o praktických výzvach, ktorým sa čelí na úrovni členských štátov. Komisia by zároveň mala naďalej sprístupňovať cielené finančné prostriedky, aby sa riešili naliehavé a rastúce spoločenské potreby a výzvy v oblasti základných práv;

23. **nad'alej sa aktívne zúčastňovala na** otvorenom a transparentnom dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti a obhajcami ľudských práv a zohľadnila pritom ich odborné znalosti v procese tvorby politik, a **nad'alej podporovala** organizácie občianskej spoločnosti pri skúmaní a riešení otázok v oblasti základných práva to aj na občianskej úrovni. Takáto podpora by mala zahŕňať nepretržité zameranie programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty na organizácie občianskej spoločnosti;
24. **pokračovala v poskytovaní** cielených a priamych možností financovania pre organizácie občianskej spoločnosti s cieľom podporiť účinné a udržateľné projekty v rámci existujúcich programov financovania. Takáto podpora by mala v súlade so zásadami transparentnosti a zodpovednosti zahŕňať dostupné viacročné financovanie, ktoré lepšie umožňuje implementáciu projektov, ktoré si v dôsledku svojej povahy vyžadujú dlhodobé plánovanie;
25. **pokračovala v spolupráci** s Európskym výborom regiónov pri zvyšovaní informovanosti o úlohe miestnych a regionálnych orgánov pri uplatňovaní a propagácii charty, a to na základe úspešných projektov financovaných Úniou, ktoré realizujú mestá a ich siete;
26. **pokračovala v zabezpečovaní** dôrazného zameriavania sa na otázky základných práv v súlade s článkom 21 ZEÚ a v rámci súčasného VFR prostredníctvom nástrojov financovania vonkajšej činnosti vrátane nástroja predvstupovej pomoci (IPA III) a Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI – Globálna Európa).
-